

Cooperatives: de la utopia a les xarxes socials

Han passat de tenir un paper important en l'habitatge, l'estalvi i la sanitat a ser cada cop més presents en el món digital

Ja advertia un gran filòsof moral escocès que el flequer no fa el pa mogut per grans sentiments humanitaris sinó pel seu cru interès. Adam Smith veia l'origen de la riquesa de les nacions en la seva capacitat per crear empreses que, mogudes pel seu afany de lucre, possessin en marxa un immens potencial productiu. I no s'equivocava. També destacava l'imprescindible paper de l'Estat per crear serveis públics i evitar, a més, les conxorxes de potentats contra els interessos de la nació. En això tampoc no s'equivocava, per bé que els seus més conspicus propagandistes actuals ni tan sols ho hagin oblidat, perquè per a això caldria que primer l'haguessin llegit.

>> Monedes d'abans de la Guerra Civil espanyola de diverses cooperatives: «Union Anglesense» d'Anglès, «La Equitativa» de Palamós i «Sanjuanense» de Sant Joan les Fonts.

LLUÍS PLANAS > TEXT

El moviment cooperativista té unes arrels utòpiques, i des d'Owen fins a Arrasate ha intentat produir d'acord amb uns valors, no a partir d'uns interessos. Realment mai, en tota la història, hi ha hagut un sistema econòmic basat íntegrament en cooperatives, ja que l'experiència de la Iugoslàvia de Tito és anecdòtica i està mitificada. Malgrat tot, ocupant el seu petit nínxol en un ecosistema hostil, han aconseguit fites importants per al benestar de la gent.

Les cooperatives són petites espurnes utòpiques enmig del gran mar de les empreses capitalistes. Però aquestes taques no són negligibles i, esteses per més de vuitanta països, apleguen uns 800 milions de

treballadors, segons John Restakis (*Humanizing the Economy*, 2010).

Espectaculars millores

Durant decennis les cooperatives varen tenir un important paper en la promoció d'habitatges, en l'establiment d'unes societats per a l'estalvi i crèdit, i en el mutualisme per a l'atenció sanitària. No cal dir que en aquests tres camps pràcticament han desaparegut perquè han estat substituïdes per sistemes purament de mercat, d'una eficiència tan aclaparadora que s'ha aconseguit enfonsar el mercat de la construcció a la vegada que s'impedeix que la gent pugui accedir a l'habitatge, i destruir les caixes fent pagar els costos del seu robatori amb diners públics. Finalment, els governs es-

Realment mai, en tota la història, hi ha hagut un sistema econòmic basat íntegrament en cooperatives

CLAUDI VALENTÍ

tan treballant durament per aconseguir que l'atenció sanitària també es beneficiï dels avantatges del mercat, i en els propers mesos podrem veure espectaculars «millores» que superaran sens dubte les aconseguïdes en el camp de l'estalvi i de l'habitatge.

Les agrupacions de consumidors van tenir els seus anys daurats en la creació d'economats vinculats a treballadors d'empreses o associacions gremials abans que els nous sistemes de comercialització les fessin gairebé innecessàries, però mantenen alguna bandera hissada en el món de la cultura —recordem Abacus—, o la cooperativa Papyrus, pinyol fundacional d'*El Punt*.

En el món agrari, les cooperatives han variat des d'entitats instrumentals per compartir instal·lacions i maquinària fins a organismes

moguts per ideals molt elevats. En el primer cas, tenim les cooperatives vinícoles de l'Alt Empordà, i en el segon, els quibuts israelians o els *amish* espargits per Ohio i Pennsilvània.

Confraries de pescadors

No deixa de ser sorprenent el gran arrelament del sistema de cooperatives en el món de la pesca, no solament en les conegudes confraries dels nostres ports sinó en les potentíssimes associacions actuals al Japó, i fins i tot les formes quasi cooperativistes de pesca de les quals tenim coneixement a través de la literatura. Recordem, si no, aquells pescadors del mar de Galilea que varen assolir la fama en abandonar el sempre ingrat negoci de les xarxes i dirigir-se terra endins per realitzar altres menesters, o els principis

>> Representants de les cooperatives Som Energia, Suara, Costa Brava Verd Hotels, Músics de Girona i Lluís Companys, reunits al parc del Migdia, de Girona.

Les cooperatives varen tenir un important paper en la promoció d'habitatges, en l'establiment d'unes societats per a l'estalvi i crèdit, i en el mutualisme

**AUCA PLENA D'OPTIMISME
PER VEURE SI US INFORMEM:
DE BON GRAT US PRESTEM
EL COOPERATIVISME**

Fet històric: surt de l'ou a mitjans segle dinou.

S'arribà a la gran entesa a Rochdale, vila anglesa.

Bona tela: uns teixidors varen ser-ne els fundadors.

Norma legal i ordinària: la idea es fa expansionària.

Si vols ésser-hi fidel! augmenta els socis amb zel.

Hi ha un objectiu econòmic que no té res d'astronòmic.

Reparar tè solució: se'n diu democratització.

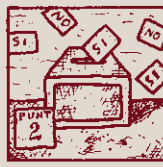
No hi ha socis de primera: o acceptar-ho, o endarrera.

Segle i mig amb pluja i vents. Els SET PUNTS són ben vigents.

Tot obert, tothom igual, sense cap mena d'aval.

Més senzill que la gramàtica: la gestió, ben democràtica!

Són dels socis tots els guanys, mai s'atresoren amb panys.

Si aquí ve el gran capital no espargue mai ni un ratl.

Neutralitat és la clau: Res de partits, res, si us plau.

Tot pagament, al comprat. Recordem-ho: això és sagrat.

Un tret d'agermanament: promoure'n l'ensenyament.

Cap a l'any quaranta-dos surt un decret ben galdós.

Amb la post-guerra espanyola la Cooperació grinyola.

El Sindicat Vertical li donava un cop de pat.

La Internacional Aliança no ens acceptava, amb rebança.

Però amb molts anys i paciència s'exemple la convivència.

Roneix la cooperació. Endavant i autogestió!

Tot ho mena una doctrina i escampar-la és feina fina.

Quants més serem, més ferem fins la pesseta alçarem!!!

econòmics del funcionament de la pesca de la balena, de la qual ens dóna atenta notícia Ismael, narrador de la novel·la *Moby Dick*, on es detalla el repartiment dels beneficis del negoci entre els participants en funció de la seva qualificació, des de l'arponer —qui sap si caníbal— fins al capità Ahab, que no sembla especialment mogut per interessos financers.

El món és tan estrany que l'aparició d'Internet ha canviat radicalment la mida, funció i configuració de les empreses sense que n'acabem de ser conscients. En el sistema de comunicació global les empreses mitjanes no tenen futur. Tenim una estructura dividida entre un gran líder que sorgeix del no-res per estendre's per tot el mercat en un temps rècord—penseu en Google—, una munió de petites empreses minúscules, dinàmiques i inestables de gent amb talent i comunitats cooperatives que posen en marxa projectes tan espectaculars com la Viquipèdia sense necessitat de grans capitals ni estructures rígides.

D'aquí a pocs anys, menys d'una dècada, la majoria de gent no treballarà ni en indústria ni en serveis típics, sinó produint, estructurant i manipulant informació. A la vegada, el consum de béns físics disminuirà, el de serveis típics s'estancarà i el consum d'informació no ha fet més que començar. Les xarxes socials, en aquest context, són les beceroles d'un sistema cooperatiu amb un potencial extraordinari. L'empresa capitalista —així ho veia Adam Smith— era filla i promotora de la producció industrial. Però la indústria aviat serà una ocupació tan residual com ara ho és l'agricultura. Podem ser a l'inici d'un nou procés cooperativista que encara no entenem.

Lluís Planas és professor d'economia a la UdG.

>> *Auca gironina per informar sobre el cooperativisme, amb rodolins de Jordi Dalmau, i dibuixos de Carles Vivó.*

Editat per la Societat Cooperativa Delta (Salt-Girona) l'any 1980.

L'empresa capitalista era filla i promotora de la producció industrial. Però la indústria aviat serà una ocupació tan residual com ara ho és l'agricultura